

UCHWAŁA NR XLIV/295/2014

Rady Gminy Manowo

z dnia 27 czerwca 2014 roku

**w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020”**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Manowo.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE MANOWO
NA LATA 2014-2020**

MANOWO

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Zjawisko przemocy.	4
2.1. Definicja przemocy w rodzinie	4
2.2. Formy przemocy.....	4
2.3 Skutki przemocy.....	6
3. Podstawy prawne programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	8
4. Diagnoza problemu w gminie Manowo	9
4.1. Charakterystyka gminy Manowo.....	9
4.2. Występujące zjawisko przemocy na terenie gminy Manowo.....	10
5. Zasoby umożliwiające przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Manowo.....	12
6. Adresaci programu	14
7. Realizatorzy programu.....	14
8. Cele i założenia programu.....	15
9. Zagrożenia w realizacji zadań	17
10. Zakładane efekty programu.....	18
11. Ewaluacja, monitoring, finansowanie.....	18

1. WPROWADZENIE

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w społeczeństwie i dotyka rodziny o różnym statusie społecznym. Jest jednocześnie skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie. Mimo, że przemoc w rodzinie występuje w relacjach międzyludzkich od zawsze, to mówiono o niej niewiele, nie postrzegano jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Problem przemocy w rodzinie od wielu lat nagłaśniany jest przez media oraz wszelkiego rodzaju instytucje w związku z czym wzrasta świadomość społeczeństwa w tej kwestii. Powszechnie obowiązujący stereotyp, że w życie rodziny nie należy ingerować traci na aktualności i coraz częściej i głośniejszy mówi się o tym, że ingerencja w życie rodziny jest niezbędna. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Wielu specjalistów wskazuje, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce, który wymaga podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania, którego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa ofiar przemocy w rodzinie oraz ich rodzin. W związku z tym władze państwa oraz różnego rodzaju instytucje podejmują różnorodne działania, które mają na celu łagodzenie skutków społecznych zjawiska przemocy.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) jest próbą podjęcia działań mających za zadanie zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie. Ustawa ta została uchwalona „w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie”. Natomiast Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 jest realizacją w/w ustawy, zgodnie z którą do zadań własnych gminy należy opracowywanie programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Adresatami programu są nie tylko różne służby społeczne, instytucje czy organizacje pozarządowe, ale również lokalna społeczność Gminy Manowo oraz wszyscy ci, którzy na co dzień są świadkami przemocy, doznają przemocy lub też ją stosują. Program ten ma także charakter profilaktyczny i edukacyjny. Celem programu, jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy domowej.

2. ZJAWISKO PRZEMOCY

2.1. DEFINICJA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemocą w rodzinie nazywamy każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie jest:

- a) to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodując cierpienie i szkody,
- b) intencjonalna – tzn. jest zamierzonym, celowym działaniem człowieka, nakierowanym na kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
- c) odbywa się w warunkach nierównowagi sił - sprawca ma i wykorzystuje przewagę (fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną) nad ofiarą, prowadzi do naruszenia podstawowych praw i wolności ofiary, powoduje cierpienie,
- d) naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Prawna definicja przemocy określona jest w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt 2 jako:

„przemoc w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Zazwyczaj w rodzinie, w której występuje problem przemocy znacznie zaburzona jest komunikacja wewnątrzrodzinna, a osoba stosująca przemoc jest przyzwyczajona do tak patologicznego sposobu sprawowania kontroli nad ofiarami. W takiej rodzinie obecne jest stałe poczucie zagrożenia i niepewności, a sprawca przemocy staje się mistrzem w stosowaniu technik manipulacyjnych.

Tymczasem wiedza naukowa, badania i doświadczenie specjalistów obalają stereotypy i dowodzą, iż przemoc to nie osobisty problem, tylko przestępstwo z art.207 k.k. Nie zatrzymywana prowadzi do eskalacji i jest realnym zagrożeniem dla zdrowia i życia. Powoduje bardzo poważne urazy nie tylko fizyczne, ale też psychiczne. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym, zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny. Przemoc wobec osób najbliższych jest zjawiskiem, które dotyka zarówno rodzin patologicznych jak i rodzin z wyższych sfer społecznych. Osoby, które dopuszczają się przemocy wobec najbliższych pochodzą ze wszystkich grup społecznych i zawodowych. Wbrew w/w schematom nie muszą być alkoholikami, ani też osobami psychicznie lub emocjonalnie zaburzonymi.

Przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy, dlatego nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym. Ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych; przemoc w rodzinie nie jest nikomu przeznaczona, doznawanie przemocy przez lata nie oznacza, że tak musi być i że trzeba się z tym pogodzić.

2.2 FORMY PRZEMOCY

1. Przemoc psychiczna – okazywana jest np. przez: poniżanie, szantaż emocjonalny, nadmierną kontrolę, wywieranie presji psychicznej, upokarzanie, używanie gróźb, drażnienie, wyśmiewanie w towarzystwie, wymuszenie lojalności, zakaz wyrażania własnego zdania, ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wzbudzanie poczucia winy, nieposzanowanie godności, lekceważenie prywatności i granic drugiej osoby, zmuszanie do wysiłku, ograniczanie snu i pożywienia, nieokazywanie uczuć, odrzucenie, celowe traktowanie „milczeniem”.

2. Przemoc fizyczna – jest to forma agresji łącząca się z naruszeniem granic ciała. W jej zakres wchodzi na przykład takie zachowania jak: bicie, poszturchiwanie, uderzanie, kopanie, ciągnięcie za ciało, włosy, popychanie, szarpanie, duszenie, policzkowanie, użycie broni.

3. Przemoc seksualna – która obejmuje różne działania, w tym wymuszony stosunek płciowy (gwałt) w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy w ramach związku lub poza nim, molestowanie seksualne (w tym domaganie się stosunku płciowego w zamian za pracę), wykorzystywanie seksualne dzieci, osób niepełnosprawnych intelektualnie bądź fizycznie, zmuszanie do prostytucji, a też dotkliwe krytykowanie zachowań seksualnych.

4. Przemoc ekonomiczna – polega na całkowitym uzależnieniu finansowym ofiary przemocy od sprawcy, przybiera ona różne formy: począwszy od pełnego kontroli i nakazów wydzielania pieniędzy, do zaciągania kredytów czy zmuszania do ich zaciągania wbrew woli partnera, może to być też odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokojenie czy lekceważenie podstawowych potrzeb materialnych bliskich osób, uniemożliwienie podjęcia pracy.

5. Zaniedbanie – jest to niezaspokojenie potrzeb emocjonalnych i fizycznych, najczęściej tę formę przemocy stosują osoby dorosłe wobec dzieci; niejednokrotnie wyraża się ona w odrzuceniu emocjonalnym dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, problemami itp.

2.3. OZNAKI PRZEMOCY

Istnieją pewne symptomy, wskazujące na to, że w rodzinie obecna jest przemoc.

Aby rozpoznać czy niepokojące zachowania kogoś bliskiego są przejawem przemocy w rodzinie, osoba obserwująca te zachowania musi zastanowić się nad tym i odpowiedzieć sobie na kilka pytań.

Jeśli ktoś bliski, ktoś z rodziny:

- zamienia drobne zajścia w wielkie kłótnie,
- rani swoim zachowaniem,
- znieważa, używa obraźliwych słów, obelg, wyzwisk,
- ma nagłe napady gniewu lub furii,
- niszczy rzeczy,
- odbiera pieniądze lub nie chce dawać środków na życie,
- kontroluje wszystkie zachowania, nie pozwala podejmować żadnych decyzji,
- uniemożliwia spotkanie czy widywanie się ze znajomymi lub rodziną,
- ośmiesza, poniża, upokarza również w obecności innych,
- nieustannie krytykuje,
- zastrasza i manipuluje by kontrolować innych członków rodziny,
- grozi, że skrzywdzi dzieci lub innych członków rodziny,
- bije, popycha, szarpie, kopie, policzkuje lub dusi,
- obwinia za to, że bije, a następnie obiecuje, że to więcej się nie zdarzy.

3. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.),
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn.zm.);
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002r. Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz. U. z 2002r. Nr 7, poz. 58, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz.1591);
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. Z 2013 poz.182 z póź. zm.);
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.);

4. DIAGNOZA , ANALIZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE MANOWO

Diagnoza powstała w oparciu o materiały własne i dane statystyczne GUS oraz pozyskane od wymienionych niżej podmiotów:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Manowie
- Komisariatu Policji w Koszalinie
- Zespołu Interdyscyplinarnego w Manowie

4.1 Charakterystyka gminy Manowo

Liczba mieszkańców w gminie Manowo zmienia się na przestrzeni lat. W okresie od roku 2007 do roku 2010 następował wzrost liczby ludności (412 osób). W okresie 2011-2012 liczba ludności utrzymuje się na zbliżonym poziomie (wzrost o 16 osób).

ROK	LICZBA KOBIET	LICZBA MEŹCZYŹN	STAN LUDNOŚCI
2007	3175	3150	6325
2008	3181	3183	6364
2009	3200	3222	6422
2010	3371	3366	6737
2011	3401	3408	6809
2012	3425	3400	6825

Źródło: dane GUS

W latach 2011-2012 struktura wiekowa mieszkańców gminy Manowo uległa zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce spadek osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności. Systematycznie spada także również grupa osób w wieku produkcyjnym .

Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. Na dzień 31 grudnia 2012 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Koszalinie zarejestrowanych było 478 osób z gminy Manowo, co daje wskaźnik bezrobocia - 10,4%. Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Niepokojące jest zjawisko, że najliczniejszą rzeszę bezrobotnych, blisko 50% ogółu zarejestrowanych stanowią osoby do 34 roku życia a 69% to ludzie w wieku mobilnym (czyli do 44 roku życia). Jedyne grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest nieliczna, między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych. Bezrobocie

powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej, przyczynia się do zubożenia materialnego, a co za tym idzie wywiera negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.
- nasilenia się zjawiska przemocy domowej.

4.2 Występujące zjawisko przemocy na terenie gminy Manowo.

Na podstawie analizy dokumentów przemoc na terenie gminy Manowo głównie dotyczy przemocy domowej. Osobami pokrzywdzonymi są zdecydowanie kobiety i dzieci. W większości przypadków gdzie stwierdzono przemoc domową, istnieje również problem nadużywania oraz uzależnienia od alkoholu. Na podstawie założonych Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego (stan na 31.12.2013 r. r.) wynika, że z każdym rokiem wzrasta liczba przeprowadzonych interwencji domowych w związku z przemocą. W 2012 roku przeprowadzono 6 interwencji domowych, a w pierwszym półroczu 2013 r. do pracowników socjalnych zgłosiło się aż 8 osób w celu zgłoszenia przemocy domowej. Dynamikę zjawiska przemocy występującej na terenie gminy Manowo w latach 2011/2013 przedstawia poniższa tabela .

Wszczęcie procedury Niebieskie Karty	Liczba wszczętej procedury Niebieskiej Karty w poszczególnych latach		
	2011	2012	2013
	4	6	10

Źródło własne

Powyższe dane nie muszą świadczyć jedynie o wzroście występującej przemocy a o wzroście świadomości mieszkańców czym jest przemoc i gdzie należy szukać pomocy oraz o gotowości zmiany swojej sytuacji. Z obserwacji pracowników socjalnych oraz na podstawie analizy dokumentów wynika, że przemoc występująca w rodzinie nadal jest w większości przypadkach ukrywana i zatajana. Jest to nadal temat wstydlivy i jakby lekceważony aż do chwili zaistnienia sytuacji drastycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej.

Ośrodek realizując zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach stale współpracuje z Policją, Sądem, Prokuraturą, kuratorem sądowym, kuratorami społecznymi, pedagogami, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innymi instytucjami. Współpraca dotyczy poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienia

podejmowanych działań, a także bieżącego monitorowania problemu w środowiskach przez pracowników ośrodka. W 2009 r. był realizowany również projekt socjalny oparty o metodę sieciową, którego jednym z celów szczegółowych było zmniejszenie negatywnych następstw o charakterze socjologicznym pozwalającym ocenić stopień świadomości społecznej. W tym celu zostały zorganizowane spotkania o charakterze edukacyjno-informacyjnym dla osób dotkniętych przemocą oraz klientów ośrodka pomocy społecznej. Ponadto w ramach systemowego projektu „Pomocna Dłoń Plus” realizowanego w latach 2008-2014 r. beneficjenci i ich otoczenie otrzymali wsparcie psychologiczne, terapeutyczne oraz prawne również z zakresu przemocy.

W obszarze pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy finansowej, świadczy pracę socjalną, udziela poradnictwa prawnego pedagogicznego lub wskazuje miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc, współpracuje z różnymi grupami zawodowymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazują, że w latach 2012/2013 łącznie 18 osób zostało zgłoszonych przez: członków rodziny, pracowników socjalnych i inne osoby celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu.

W efekcie skierowano 7 wniosków do sądu w sprawie przymusowego leczenia uzależnienia od alkoholu.

Na podstawie analizy dokumentów zgłoszeniowych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustalono, że w większości wnioskach pojawiają się informacje dotyczące wszczynania awantur, używania siły fizycznej, wyzwisk, popychania i szarpania przez osoby zgłaszane do leczenia.

Zgodnie z danymi statystycznymi Komisariatu Policji w Koszalinie na terenie Gminy Manowo w 2012 roku policjanci interweniowali 54 razy a w roku 2013 - 52 razy w sprawie awantur domowych w tym z powodu przemocy w rodzinie.

Z analizy przedstawionych danych należy przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż w podanych statystykach. Ofiary przemocy często przez wiele lat ukrywają swój problem, dlatego trudno jest określić dokładną skalę zjawiska przemocy. Obecnie podejmowane na terenie gminy działania są niewystarczające aby domowej przemocy skutecznie przeciwdziałać, zarówno w zakresie rozpoznawania, zapobiegania jak i efektywnego radzenia sobie z nią i jej skutkami.

5. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MANOWO

Do zasobów umożliwiających przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie można zaliczyć grupy, instytucje i organizacje funkcjonujące na jej terenie lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców tego zjawiska. Poniższa tabela zawiera wykaz tego rodzaju podmiotów świadczących wsparcie dla ludności gminy Manowo.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE	OBSZAR DZIAŁANIA
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza - poradnictwo - promocja i realizacja procedury Niebieska Karta - udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego - wydawanie ulotek edukacyjno-informacyjnych - organizowanie pomocy psychologicznej, prawnej, terapeutycznej dla osób doznających przemocy - udział w szkoleniach i ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień - nawiązanie współpracy z mediami lokalnymi - współpraca z PCPR, sądem, prokuraturą, i innymi instytucjami działającymi na rzecz przemocy domowej
Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	-realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomani
Świetlice opiekuńczo-wychowawcze	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych - promowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego - prowadzenie działalności profilaktycznej jako alternatywy dla zachowań destrukcyjnych - rozwój zainteresowań indywidualnych poprzez zaangażowanie dzieci i młodzieży w działania twórcze i kreatywne -pomoc w nauce
Szkoły : - Gimnazjum w Manowie - Szkoła Podstawowa w Rosnowie - Szkoła Podstawowa w Boninie	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza -realizacja procedury „ Niebieska Karta” -realizacja projektów profilaktycznych podejmujących problematykę przemocy - udział w szkoleniach i podnoszenie kompetencji z zakresu przeciwdziałania przemocy - współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną -rozpowszechnianie wiedzy na temat działania zespołu interdyscyplinarnego
Przedszkola: - Gminne Przedszkole w Boninie - Gminne przedszkole w Rosnowie	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza - współpraca z GOPS, policją - zbieranie informacji o dzieciach, prowadzenie obserwacji

	<p>pedagogicznych mających na celu poznanie i zabezpieczenie potrzeb rozwojowych dziecka</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna opieka każdego wychowanka i dostosowanie metod i form pracy - współdziałanie z rodzicami i opiekunami prawnymi - współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi
Komisariat Policji w Koszalinie	<ul style="list-style-type: none"> - interwencja w środowisku - realizacja procedury „Niebieska Karta” - udzielanie ofiarom przemocy niezbędnej pomocy i wsparcia - współpraca z innymi instytucjami zobligowanymi do pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą - działania prewencyjne wobec sprawców
Biblioteka	- udostępnienie literatury z zakresu problematyki przemocy
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie poradnictwa specjalistycznego : psycholog, pedagog, terapeuta rodzinny, prawnik itp. - realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy - prowadzenie DPS-ów - realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej
Niepubliczny Ośrodek Zdrowia w Manowie , Rosnowie i Boninie	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza - przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy - realizacja procedury „Niebieska Karta” - udział w spotkaniach ZI
Media lokalne	<ul style="list-style-type: none"> - udział w lokalnych kampaniach edukacyjnych - prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnej

Tab. Nr 2

Podmioty będące pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej to m.in.:

- instytucje kościelne
- instytucje kultury, sportu i wypoczynku
- lokalne organizacje pozarządowe

Zasoby ludzkie :

W zakresie realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie gmina dysponuje osobami zawodowo zajmującymi się problemem przemocy w rodzinie , do których należą:

- terapeuta do spraw uzależnień
- funkcjonariusze policji
- pracownicy socjalni
- pedagodzy szkół

- lekarze pierwszego kontaktu
- członkowie GKRPA
- kuratorzy społeczni oraz sądowi

6 . ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do :

- ofiar przemocy w rodzinie
- sprawców przemocy w rodzinie
- świadków przemocy
- przedstawicieli władz lokalnych
- przedstawicieli instytucji i służb pracujących z dziećmi, policji, wymiaru sprawiedliwości
- służby zdrowia, księży, mieszkańców gminy Manowo, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym stykają się z problemem przemocy.

7. RELIZATORZY PROGRAMU

W celu realizacji zadań określonych w art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Gminie Manowo uruchamia się gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na:

1) pracy Zespołu Interdyscyplinarnego, w którego skład wchodzi przedstawiciele :

- a) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- b) Gminnej Komisji do spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- c) Niepublicznych Ośrodków Zdrowia działających na terenie gminy Manowo
- d) Policji,
- e) Oświaty,
- f) Kurator Sądowy

2) pracy Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wybranego spośród jego członków,

3) ścisłej współpracy z instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na podstawie zawartych porozumień między Wójtem a podmiotami, o których mowa w pkt 1 lit. a – f.

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Zadaniem

zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań w/w. podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8. CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU

CEL STRATEGICZNY :

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy i zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem poprzez spójne działanie wszystkich służb

Cele operacyjny 1.

Wsparcie rodzin , w których stosowana jest przemoc .

Działania do celu operacyjnego 1.:

- udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej oraz specjalistycznego poradnictwa rodzinom dotkniętym przemocą;
- zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w których stosowana jest przemoc;
- prowadzenie – w szczególności przez przedstawicieli Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, punktów konsultacyjnych, telefonów zaufania, placówek oświatowych (w tym świetlic socjoterapeutycznych);
- podejmowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- podejmowanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Białogardzie, Policją, organizacjami pozarządowymi;
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i prawnej dla rodzin dotkniętych przemocą;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez motywowanie ich i kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Cel operacyjny 2.

Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 2.:

- systematyczna edukacja społeczności poprzez lokalne środki przekazu, która ma przede wszystkim na celu zwalczanie stereotypów utrudniających pomaganiu, a także uwrażliwienie na

sytuację ofiar przemocy (drukowanie ulotek, zakup broszur, zamieszczanie w lokalnej prasie i gablotach i przeprowadzanie kampanii informacyjnych

- prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki agresji i przemocy, organizowanie zajęć w ramach szkolnych programów profilaktyki oraz imprez środowiskowych;
- współuczestnictwo w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom;
- doskonalenie kadr pracujących ze sprawcami i ofiarami przemocy w rodzinie

Cel operacyjny 3

Rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 3:

- diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy w rodzinie, w tym z udziałem mieszkańców gminy,
- zintensyfikowanie działalności zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie,
- poprawa koordynacji działań różnych instytucji, służb i organizacji pozarządowych działających w gminie (bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców) w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, interwencji kryzysowej i psychoterapii,
- działania Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Manowo,
- kontynuowanie przez pracowników socjalnych i przedstawicieli policji i kuratorów sądowych wizyt w rodzinach zagrożonych i dotkniętych przemocą,
- zintegrowanie działań w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie poprzez wypracowanie procedur aktywnej i stałej współpracy placówek oświatowych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Cel operacyjny 4

Opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 4.:

1. Wdrażanie procedury "Niebieskiej Karty" poprzez :

- organizowanie cyklicznych szkoleń, porad nt. procedury "Niebieskiej Karty", i zjawiska przemocy w rodzinie,
- przygotowanie odpowiednich materiałów informacyjno- edukacyjnych nt. infrastruktury placówek pomocowych (informatory, ulotki, plakaty),
- prowadzenie działalności informacyjnej nt. procedury " Niebieskiej Karty",
- prowadzenie działań terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie przy współpracy innych organizacji i instytucji,
- wspomaganie działalności instytucji, kościołów i związków wyznaniowych, stowarzyszeń i osób fizycznych realizujących zadania w zakresie pomocy ofiarom przemocy,
- pozyskiwanie środków z różnych źródeł na realizację programu.

Opracowane cele operacyjne programu mają przede wszystkim ograniczyć skalę zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy.

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez:

- przeprowadzanie specjalistycznych szkoleń dla: pracowników socjalnych, pracowników służby zdrowia, członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, funkcjonariuszy Policji w zakresie świadczenia pomocy ofiarom przemocy domowej;
- systematyczna edukacja społeczności poprzez lokalne środki przekazu, która ma przede wszystkim na celu zwalczanie stereotypów utrudniających pomoc, a także uwrażliwienie na sytuację ofiar przemocy (drukowanie ulotek, zakup broszur, zamieszczanie w lokalnej prasie i gablotach, tablicach stałych informacji, kampanie informacyjne i edukacyjne itp.);
- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Manowie.

9. ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ :

1. Stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
2. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych,
3. Brak współpracy rodziny w zakresie przewycięzania kryzysów,
4. Problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach, ubóstwo,
5. Brak infrastruktury socjalnej w gminie(mieszkania socjalne, mieszkania chronione)
6. Brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
7. Brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

10. ZAKŁADANE EFEKTY PROGRAMU

Głównym celem programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.

Wśród zakładanych efektów realizacji programu znajdują się:

1. Zmiana postaw społeczeństwa wobec problemu przemocy w rodzinie i innych doświadczeń kryzysowych;
2. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających osobom doświadczającym kryzysów życiowych oraz sprawcom przemocy w rodzinie;
3. Zacieśnienie współpracy pomiędzy specjalistami, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób doświadczających kryzysów życiowych;
4. Poszerzenie świadomości społecznej w zakresie dostępnych form pomocy i instytucji działających w tym zakresie;
5. Dotarcie z różnymi formami pomocy do grup i środowisk marginalizowanych i pozbawionych dostępu do pomocy specjalistycznej;
6. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie;
7. Spadek liczby rodzin, w których interwencje Policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie.

11. EWALUACJA, MONITORING, FINANSOWANIE

Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o dane zebrane przez Zespół Interdyscyplinarny w Manowie podczas monitoringu. Monitoring (zbieranie i analiza danych) będzie przeprowadzany raz do roku, do dnia 30 kwietnia za poprzedni rok kalendarzowy. Ewaluacja projektu powinna dostarczyć odpowiedzi, jaka jest trafność, skuteczność, użyteczność i efektywność programu. Powinna określić, czy cele projektu są odpowiednie w stosunku do założonych potrzeb. Do jakiego stopnia oddziaływanie projektu przyczyniło się do osiągnięcia celu głównego, celów szczegółowych i czy odpowiada potrzebom odbiorców programu oraz w jakim zakresie można oczekiwać, że pozytywne zmiany będą trwać po zakończeniu projektu.

Źródłem finansowania zadań programu będą środki finansowe z budżetu gminy, mogą być wykorzystywane środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.